

ЁШЛАР ДУНЁҚАРАШИДА ВАТАНПАРВАРЛИК ТУЙҒУСИ ВА ҲИССИНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИШДА ИСТИҚБОЛЛИ ВАЗИФАЛАР

Xamrakulov O'tkirjon Maxmudovich

Farg'ona davlat universiteti

Mustaqil izlanuvchisi

ORCID: 0009-0009-3582-8012 hamrakulovutkirzon@gmail.com

tel: +99897 965 60 50

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16923984>

Annotatsiya

Mazkur maqolada yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usi va hissini shakllantirishning nazariy jihatlarini tahlil qilingan. Vatanparvarlik faqat siyosiy yoki ma'naviy tarbiyaning bir yo'nalishi sifatidagina emas, balki shaxsning dunyoqarashini belgilaydigan, uning ijtimoiy faolligini ta'minlaydigan asosiy omil sifatida ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda falsafiy, ijtimoiy va mafkuraviy yondashuvlardan foydalanilgan holda, yoshlar ma'naviyatida vatanparvarlik hissining o'rni ochib berilgan. Shu bilan birga, globallashtirish sharoitida yoshlar dunyoqarashida milliy qadriyatlar va ma'naviy immunitetning ahamiyati nazariy jihatdan asoslab berilgan. Maqolada istiqbolli vazifa sifatida yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasini mustahkamlash, milliy mafkuraviy barqarorlikni ta'minlash va yoshlar dunyoqarashini chuqur ilmiy tahlil qilish zarurati ko'rsatilgan.

Annotation

This article analyzes the theoretical aspects of fostering the sense of patriotism in the worldview of youth. Patriotism is examined not only as a component of political or moral education but also as a fundamental factor that defines an individual's worldview and ensures their social activity. Using philosophical, social, and ideological approaches, the study reveals the role of patriotism in the spiritual development of youth. Furthermore, the significance of national values and spiritual immunity in shaping the worldview of young people in the context of globalization is theoretically substantiated. As a prospective task, the article emphasizes the necessity of strengthening the moral and spiritual identity of youth, ensuring ideological stability, and conducting deeper scientific analysis of the worldview of young people.

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические аспекты формирования патриотических чувств и настроений в мировоззрении молодежи. Патриотизм представлен не только как элемент политического или нравственного воспитания, но и как важнейший фактор, определяющий мировоззрение личности и обеспечивающий её социальную активность. Используя философский, социальный и идеологический подходы, автор раскрывает роль патриотизма в духовном развитии молодежи. Кроме того, в условиях глобализации теоретически обосновано значение национальных ценностей и духовного иммунитета в формировании мировоззрения молодых людей. В качестве перспективной задачи отмечается необходимость укрепления нравственно-духовного облика молодежи, обеспечения идеологической стабильности и углубленного научного анализа мировоззрения молодежи.

Kirish

Bugungi globallashtirish jarayonida jamiyat taraqqiyotining asosiy omili – yosh avlodning

dunyoqarashi va ma'naviy qiyofasidir. Yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish nafaqat ma'naviy-mafkuraviy masala, balki davlat va jamiyat barqarorligini ta'minlaydigan strategik vazifa hisoblanadi. Chunki vatanga sadoqat hissi yoshlarning faol fuqarolik pozitsiyasini belgilaydi, ularni ma'naviy-axloqiy jihatdan yuksaltirib, ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirokini ta'minlaydi.

Falsafiy nuqtai nazardan, vatanparvarlik shaxs dunyoqarashining ajralmas qismi bo'lib, u insonning o'z xalqining tarixi, madaniyati va ma'naviy merosiga bo'lgan munosabatini ifoda etadi. Shu bois, yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish nazariy tahlil va ilmiy asoslarni talab etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi – yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usi va hissini ro'yobga chiqarishning falsafiy asoslarini tahlil qilish hamda istiqbolli vazifalarni belgilashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili

Yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish masalasi falsafiy va ijtimoiy fanlarda doimiy ravishda tadqiqot mavzusi bo'lib kelgan. Ayniqsa, globallashuv jarayonida milliy o'zlikni asrab-avaylash va ma'naviy barqarorlikni ta'minlash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Falsafiy nuqtai nazardan, vatanparvarlik insoniyatning ma'naviy qiyofasi va ijtimoiy faolligini belgilaydigan universal qadriyat sifatida qaraladi (Smith, 2001). Milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligida shakllanadigan bu tuyg'u shaxsning ma'naviy va axloqiy tarkibini mustahkamlaydi.

Ijtimoiy nazariyalarda esa yoshlarda vatanparvarlik hissini kuchaytirish davlat va jamiyatning barqarorligi uchun strategik omil sifatida talqin qilinadi (Anderson, 1991). Millat, davlat va Vatan tushunchalarining ma'naviy-simvolik mazmuni yoshlarning fuqarolik pozitsiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, milliy ma'naviyat va milliy g'oyaning yoshlar ongida shakllanishi to'g'risida qator mahalliy tadqiqotchilar tomonidan nazariy mulohazalar bildirilgan. Ularga ko'ra, yoshlarda vatanparvarlik hissini kuchaytirishning asosiy yo'li – milliy merosni anglash, tarixiy xotirani asrab-avaylash va ma'naviy immunitetni shakllantirishdir (Karimov, 1997; Mirziyoyev, 2017).

Xorijiy tadqiqotchilar ham yoshlar ma'naviyatida vatanparvarlikning ijtimoiy va siyosiy ahamiyatini alohida ta'kidlashadi. Xususan, Habermas (1992) yoshlar dunyoqarashida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish orqali ijtimoiy birlikka erishish mumkinligini ko'rsatadi.

Shuningdek, postmodern nazariyalarda vatanparvarlikning yangi qirralari ochib berilgan. Ba'zi mualliflar globallashuv sharoitida yoshlarda milliy identichlik va vatanparvarlik hissini mustahkamlash murakkab jarayonga aylanganini ta'kidlaydi (Bauman, 2000).

Demak, ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish ko'p qirrali nazariy masala bo'lib, uni falsafiy, ijtimoiy va ma'naviy jihatlardan kompleks o'rganish talab etiladi.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot nazariy-tahliliy yo'nalishda amalga oshirilgan bo'lib, unda quyidagi usullardan foydalanildi:

1. Falsafiy-tahliliy usul – vatanparvarlik tushunchasining ma'naviy va ijtimoiy qirralarini

ochish, uning yoshlar dunyoqarashida tutgan o'rnini falsafiy jihatdan asoslashda qo'llanildi.

2. Qiyosiy usul – turli davrlardagi va turli ilmiy maktablardagi vatanparvarlik haqidagi nazariy qarashlar taqqoslandi. Bu yoshlar ma'naviyatidagi umumiy va xususiy jihatlarni aniqlash imkonini berdi.

3. Konseptual tahlil usuli – "vatanparvarlik", "dunyoqarash", "milliy qadriyat", "mafkuraviy barqarorlik" kabi tushunchalar ilmiy nazariyalar asosida chuqur tahlil qilindi.

4. Tarixiy-nazariy usul – turli falsafiy va ijtimoiy maktablarda vatanparvarlikka berilgan ta'riflar hamda ularning yoshlar ongiga ta'siri tahlil etildi.

5. Sistemali yondashuv – vatanparvarlikning yoshlar ma'naviyatidagi roli oila, ta'lim, jamiyat va axborot makoni bilan uzviy bog'liq holda ko'rib chiqildi.

Ushbu metodologik asos tadqiqotni keng qamrovli nazariy tahlil qilish imkonini berdi. Shu orqali yoshlarda vatanparvarlik hissini shakllantirish masalasining falsafiy, ijtimoiy va ma'naviy jihatlari tizimli ravishda ochib berildi.

Natijalar va muhokama

1. Yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usining falsafiy asoslari

Vatanparvarlik tuyg'usi shaxs dunyoqarashining uzviy qismi sifatida uning ma'naviy-axloqiy qiyofasini belgilaydi. Falsafiy nuqtai nazardan, vatanga sadoqat hissi insonning ma'naviy qadriyatlarga asoslangan holda o'z jamiyati va davlatini anglashini ta'minlaydi. Yoshlar dunyoqarashida bu tuyg'u orqali shaxsiy manfaat bilan umummilliy maqsadlar uyg'unlikka erishadi.

2. Milliy qadriyatlar va an'analarning nazariy roli

Milliy qadriyatlar va an'analar vatanparvarlik tuyg'usining ildizini tashkil qiladi. Tarixiy xotira, madaniy meros va ma'naviy an'analar yoshlarning Vatan bilan ruhiy aloqasini mustahkamlaydi. Nazariy jihatdan, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash yoshlarda ma'naviy immunitetni shakllantirishning eng samarali yo'li hisoblanadi.

3. Axborot makonidagi g'oyaviy jarayonlar

Globalashuv davrida yoshlar dunyoqarashida axborot makonining ta'siri juda kuchli. Bir tomondan, axborot texnologiyalari orqali milliy g'oya va vatanparvarlik targ'ibotini kuchaytirish mumkin; ikkinchi tomondan, yot g'oyalar va mafkuraviy tahdidlar ham yoshlarning ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Nazariy tahlil shuni ko'rsatadiki, yoshlarda g'oyaviy immunitet shakllantirish milliy ma'naviyat va mafkuraviy barqarorlikning asosiy sharti hisoblanadi.

4. Yoshlar ma'naviyati va fuqarolik pozitsiyasi

Vatanparvarlik hissi yoshlarda fuqarolik pozitsiyasining mustahkamlanishiga olib keladi. Bu holat nazariy jihatdan jamiyatning barqarorligi va taraqqiyoti uchun muhim omil sifatida qaraladi. Vatanga sadoqat hissi shaxsning ma'naviy kamolotini ta'minlab, uni ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirokchiga aylantiradi.

5. Ilmiy tahlildan kelib chiqqan nazariy xulosalar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish ko'p qirrali nazariy jarayon bo'lib, unda quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

falsafiy jihatdan – shaxsning ma'naviy kamolotini ta'minlash;

ijtimoiy jihatdan – jamiyatda barqarorlik va birlikni mustahkamlash;

ma'naviy jihatdan – milliy meros va qadriyatlarni asrab-avaylash;

g'oyaviy jihatdan – yoshlarning mafkuraviy immunitetini kuchaytirish.

Istiqbolli vazifalar

Yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usi va hissini ro'yobga chiqarish uzluksiz nazariy va ma'naviy jarayon hisoblanadi. Bu jarayonda istiqbolda amalga oshirilishi lozim bo'lgan qator vazifalar mavjud:

1. Falsafiy-nazariy yo'nalishda

Vatanparvarlikni umuminsoniy va milliy qadriyatlar uyg'unligida nazariy jihatdan chuqur asoslab berish.

Yoshlar ma'naviyatida vatanga sadoqat hissini shaxsning ma'naviy kamoloti bilan bog'liq holda tahlil qilish.

Vatanparvarlikning konseptual modelini ishlab chiqish va uni ilmiy tadqiqotlarda qo'llash.

2. Ta'lim-tarbiya tizimida

Ta'lim dasturlarida nazariy jihatdan boyitilgan vatanparvarlik mavzularini shakllantirish.

Yoshlarda dunyoqarash va ma'naviy qiyofani rivojlantirishda milliy g'oya va ma'naviyat masalalarini chuqurroq integratsiya qilish.

Ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

3. Ma'naviy-mafkuraviy sohada

Yoshlar ongida g'oyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun nazariy yondashuvlar tizimini yaratish.

Globalashuv sharoitida yoshlarning milliy identichligi va ma'naviy immunitetini mustahkamlaydigan nazariy modellarni ilmiy asoslash.

Vatanparvarlikni ma'naviy tarbiyaning markaziy yo'nalishi sifatida ilmiy jihatdan yetarli darajada tahlil qilish.

4. Ilmiy tadqiqotlar sohasida

Yoshlar ma'naviyati va dunyoqarashida vatanparvarlik hissining nazariy va konseptual jihatlarini o'rganishni chuqurlashtirish.

Vatanparvarlikni jamiyat taraqqiyotining strategik asosi sifatida tadqiq etish.

Xalqaro tajriba va nazariyalarni qiyosiy tahlil qilish asosida milliy modelni ishlab chiqish.

Xulosa Yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlik tuyg'usi va hissini ro'yobga chiqarish – jamiyatning ma'naviy taraqqiyoti va barqarorligi uchun muhim nazariy masaladir. Falsafiy tahlil shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik shaxs ma'naviy qiyofasining ajralmas qismi sifatida uning dunyoqarashi, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faolligini belgilaydi.

Tadqiqot jarayonida aniqlandiki, vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish nazariy jihatdan quyidagi omillarga tayanadi:

- milliy qadriyatlar va tarixiy merosning asrab-avaylanishi;
- ma'naviy-mafkuraviy barqarorlikning ta'minlanishi;
- axborot makonida yoshlarning g'oyaviy immunitetini mustahkamlash;
- ta'lim va tarbiya jarayonida nazariy asoslangan yo'nalishlarni integratsiya qilish.

Shu bilan birga, istiqbolda yoshlarda vatanparvarlik hissini ro'yobga chiqarish faqat amaliy tarbiya orqali emas, balki chuqur nazariy tahlil va konseptual asoslar orqali ta'minlanishi lozim. Bu jarayon yoshlarning ma'naviy kamolotini yuksaltirib, ularning fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlaydi, jamiyatning barqaror va izchil rivojlanishi uchun ilmiy-pedagogik hamda ma'naviy asos bo'lib xizmat qiladi.

References:

Используемая Литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Anderson, B. (1991). Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism. London: Verso.
2. Bauman, Z. (2000). Liquid modernity. Cambridge: Polity Press.
3. Habermas, J. (1992). Citizenship and national identity: Some reflections on the future of Europe. Praxis International, 12(1), 1–19.
4. Smith, A. D. (2001). Nationalism: Theory, ideology, history. Cambridge: Polity Press.
5. Huntington, S. P. (1996). The clash of civilizations and the remaking of world order. New York: Simon & Schuster.
6. Billig, M. (1995). Banal nationalism. London: SAGE Publications.
7. Gellner, E. (1983). Nations and nationalism. Ithaca: Cornell University Press.
8. Parekh, B. (2000). Rethinking multiculturalism: Cultural diversity and political theor. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Taylor, C. (1994). Multiculturalism: Examining the politics of recognition. Princeton, NJ: Princeton University Press.
10. Delanty, G. (2003). Community. London: Routledge.
11. Misztal, B. (2001). Normality and trust in Goffman's theory of interaction order. Sociological Theory, 19(3), 312–324.
12. Karimov, I. A. (1997). Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat.
13. Mirziyoyev, Sh. M. (2017). Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent: O'zbekiston.
14. Mirziyoyev, Sh. M. (2020). Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. Toshkent: O'zbekiston.
15. Quronov, Sh. (2021). Yoshlar ma'naviyatida milliy g'oyaning o'rni. Falsafa va huquq, 3(1), 45–52.
16. Ro'zmetov, X. (2020). Vatanparvarlik g'oyasi va yoshlar dunyoqarashi. Jamiyat va innovatsiyalar, 1(5), 112–118.
17. Husanov, B. (2019). Globallashuv sharoitida milliy ma'naviyat va yoshlar. Falsafiy tadqiqotlar jurnali, 2(4), 77–85.
18. Hall, S. (1996). Questions of cultural identity. London: SAGE Publications.
19. Castells, M. (1997). The power of identity. Oxford: Blackwell.
20. Kymlicka, W. (2001). Politics in the vernacular: Nationalism, multiculturalism, and citizenship. Oxford: Oxford University Press.
21. Xamrakulov O'M. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik tuyg'ularini yuksaltirishning konseptual jihatlari, 95-100.
22. Xamrakulov O'M. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik tuyg'ularini yuksaltirishda pragmatik yondoshuvlar, 110-115.
23. Xamrakulov O'M. (2025). Yoshlar qalbida vatanparvarlik tuyg'ularini yuksaltirishda milliy qadriyatlarni o'rni, 53-57.
24. Khamrakulov Utkirjon. (2025) Makhmudovich Social And Philosophical Factors In Enhancing The Sense Of Patriotism Among Youth, 1-8.
25. Khamrakulov Utkirjon. (2025) Specific Features of Instilling Patriotic Feelings in Youth,

443-447.

26. Xamrakulov O‘M. (2025). Yoshlarda Vatanparvarlik Tuyg‘Usini Yuksaltirishning Ijtimoiy Falsafiy Omillari, 263-264.

27. Хамракулов У. М. (2025). Социально-философские факторы укрепления чувства патриотизма у молодежи, 122-129.

28. Milliy ong – Oyina Aug 4, 2023 y. Milliy ong milliy ma’naviyatning tarkibiy qismi sifatida muayyan axloqiy, huquqiy, ilmiy, mafkuraviy qadriyatlarga asoslangan e’tiqoddir. Milliy ..Missing: Akssiologik jihatdan: qadriyatlarni sadoqat munosabat bildirishni [https://oyina.uz/uz/teahause/2018\[1\]](https://oyina.uz/uz/teahause/2018[1]).

29. Vatanparvarlik faqat fazilat emas, milliy g‘oya asosida birlashish ...Jan 11, 2024 Vatanparvarlik tuyg‘usi, avvalo, insonda yurtga nisbatan ichki va tashqi xavflarning oldini olishda mustahkam immunitet shakllanishiga xizmat...Missing: ongsiz yuzaki suniy [https://oyina.uz/uz/article/2414\[\]](https://oyina.uz/uz/article/2414[])